บทคัดย่อ

การศึกษาฐานข้อมูลทรัพยากรพืชพื้นถิ่นล้านนาเพื่อการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์อาหารจากพืชพื้นถิ่นล้านนา มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรพืชและศึกษาข้อมูลด้านอัตลักษณ์พืชพื้นถิ่นล้านนาตามความหลากหลายในภูมินิเวศ 3 ระดับ ได้แก่ 1) พื้นที่สูงบ้านปางมะกล้วย ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง 2) พื้นที่ดอน บ้านดอนเจียง ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และ3) พื้นที่ราบลุ่ม บ้านสันต้นเปา ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ วิธีการดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นหลักในการดำเนินงานวิจัย และมีการใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกต การสำรวจข้อมูล การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย โดยมีผู้สนใจร่วมโครงการจากทั้ง 3 ชุมชนจำนวน 95 คน และปราชญ์ชุมชนด้านพืชพื้นถิ่นจำนวน 26 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงแก่นสาระ (Thematic Analysis) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจะทำการตรวจสอบความถูกต้องผ่านการจัดเวทีคืนข้อมูลให้แก่ผู้เกี่ยวข้องอีกครั้งหนึ่ง (Triangulation)

ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่สูงบ้านปางมะกล้วย ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาข้อมูลพืชพื้นถิ่นพบ จำนวน 95 ชนิด และพืชอัตลักษณ์ จำนวน 7 ชนิด ได้แก่ 1) เมี้ยง (ชา) 2) มะแขว่น 3) หน่อข่าแดง 4) กล้วยแดง 5) กล้วยนวล 6) กล้วยหม่น และ 7)บ่ากิ๊ง หรือมะกิ๊ง พื้นที่ดอน บ้านดอนเจียง ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลพืชพื้นถิ่นจำนวน 130 ตัวอย่าง พืชอัตลักษณ์ จำนวน 7 ชนิด ได้แก่ 1) ถั่วเน่า (ถั่วเหลือง) 2) ผักกูด 3) กูดก๊อง 4) อีหง้อ อีก้าน 5) ผักหนาม 6) ผักพ่อค้าตีเมีย และ7) บอนแบ้ว และพื้นที่ราบลุ่ม ชุมชนบ้านสันต้นเปา ตำบลสันป่าเป่า อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ข้อมูลพืชพื้นถิ่นมีจำนวน 125 ตัวอย่าง พืชอัตลักษณ์ จำนวน 7 ชนิด ได้แก่ 1) บั้ง นกเขา 2) ฮากกล้วย 3) ผักหนอก 4)ส้มสุก 5) กาดจ้อน 6) ดอกจี๋จ้อ และ7) แตงกวาจิ๋ว

โครงการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะคือชุมชน นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับพืชพื้นถิ่น และภูมิปัญญาการกินของชุมชนให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้สืบทอดเพื่อไม่ให้พืชพื้นถิ่นสูญพันธุ์ และภูมิปัญญาการกินหายไปจากสังคมไทย

คำสำคัญ: ฐานข้อมูล, พืชพื้นถิ่นล้านนา, การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์, อาหารพื้นถิ่นล้านนา

Abstract

"The Study of Local Plant Resources for Promoting Experiential Tourism of Lanna Local Plant Based Gastronomy" aims to create a plant resource database and to study Lanna local plant identity according to the three ecological diversity in the landscape, including 1) Ban Pang Ma Kluai (highland), Pa Pae Subdistrict, Mae Taeng District 2) Ban Don Jiang (upland) Sop Poeng Subdistrict, Mae Taeng District, Chiang Mai Province 3) Ban San Ton Pao (lowland) San Pa Pao Subdistrict, San Sai District, Chiang Mai Province. The research was conducted by using participatory action research method. The qualitative research tools included observation, survey, interview and focus group. There are 95 people interested in participating in the project from the three communities and 26 community scholars on the local plant. The data was analyzed by using thematic analysis and content analysis. Once the data analysis results were obtained, the validation was done through a forum to return information to the relevant parties (triangulation)

The study results show that Ban Pang Ma Kluai (highland), Pa Pae Subdistrict, Mae Taeng District featured 95 local plants which can be identified 7 identity plants: 1) Miang (tea), 2) Makwaen (Szechuan pepper) 3) red galangal, 4) red banana 5) Kluay Nuan (wild banana) 6) Kluay Mon, 7) Ma King (wild nut). Ban Don Jiang (upland) Sop Poeng Subdistrict, Mae Taeng District, Chiang Mai Province featured 130 local plants which can be identified 7 identity plants: 1) soybean 2) Kood (fern) 3), Kood Kong 4) e-ngor e-kan 5) Pak Nam 6) Phokha Tee Mia 7) Bon Baew. Ban San Ton Pao (lowland) San Pa Pao Subdistrict, San Sai District, Chiang Mai Province featured 125 local plants which can be identified 7 identity plants: 1) Pak Bung 2) Hak Kluay 3) Pak Nok 4) Som Suk 5) Pak Kad jon 6) Jee Jor and 7) Baby Cucumber.

This research project suggests that communities, academics and related agencies should pay attention to local plants, and eating wisdom of the community for the new generations to inherit in order to prevent endangered local plants and the eating wisdom to be disappeared from Thai society.

Keywords: Database, Lanna local plants, Experiential tourism, Lanna gastronomy